

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTILARI HODIMLARIDA TOLERANTLIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOIIY- PEDAGOGIK YO'LLARI

Tursunova Gulhayo Sherxonovna
Termiz Davlat Universitetining
Pedagogika Instituti
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi
1 bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tolerantlik tushunchasining asl mohiyati, maktabgacha ta'lim tashkilotlari hodimlarida tolerantlik tushunchalarini yanada kengroq joriy etish haqida yoritilgan.

Kalit so'z: Tolerantlik, bilim, ochiqlik, muloqot, fikr, vijdon, e'tiqod, xulq-atvoriga, urf-odatlariga, his-tuyg'ulariga, fikrlariga, g'oyalariga, e'tiqod.

Аннотация: В данной статье мы можем узнать о сущности понятия толерантности, более широком внедрении понятия толерантности в коллектив дошкольных образовательных учреждений.

Annotation: In this article, we can learn about the essence of the concept of tolerance, the wider introduction of the concept of tolerance in the staff of preschool education institutions.

Tolerantlik degani madaniyatlarning boy xilma-xilligini hurmat qilish, qabul qilish va to'g'ri tushunish bizning dunyomiz, ifoda shakllari va namoyon bo'lish usullari inson individualligi. Bu bilim, ochiqlik, muloqot va fikr, vijdon va e'tiqod erkinligi. Tolerantlik xilma-xillikdagi uyg'unlikdir. Bu nafaqat axloqiy burch, balki siyosiy va huquqiy ehtiyoj. Tolerantlik -tinchlikni ta'minlovchi va targ'ib qiluvchi fazilat urush madaniyatini tinchlik madaniyatiga almashtirish. Tolerantlik, eng avvalo, faollikdir umuminsoniy huquqlarni tan olish asosida shakllangan munosabat va insonning asosiy erkinliklari. Hech qanday holatda bag'rikenglik xizmat qila olmaydi

ushbu asosiy qadriyatlarga tajovuzlarni oqlash, bag'rikenglik shaxslar, guruhlar va davlatlarni namoyon qilishi kerak. Tolerantlik -inson huquqlari, plyuralizm, demokratiya va qonun va tartib. Tolerantlik - bu rad etishni anglatuvchi tushuncha dogmatizmdan, haqiqatni mutlaqlashtirishdan va normalarni tasdiqlashdan, inson huquqlari sohasidagi xalqaro huquqiy hujjatlarda belgilangan. Inson huquqlarini hurmat qilish bilan uyg'un bo'lgan bag'rikenglik namoyon bo'lishi, ijtimoiy adolatsizlikka nisbatan bag'rikeng munosabat, rad etish degani emas o'ziniki yoki boshqalarning e'tiqodiga bo'ysunish. Bu degani hamma erkin o'z e'tiqodlariga rioya qilish va boshqalar uchun ham xuddi shunday huquqni tan olish. Bu odamlarning tabiatan bir-biridan farq qilishini tan olishni anglatadi tashqi ko'rinish, turish, nutq, xatti-harakatlar va qadriyatlar va egalik dunyoda yashash va individualligini saqlab qolish huquqi. Xuddi shunday bir kishining qarashlarini boshqalarga singdirib bo'lmasligini bildiradi. Ko'pgina madaniyatlarda "tolerantlik" tushunchasi o'ziga xosdir "tolerantlik" so'zining sinonimi: lat. - tolerantiya - sabr; ingliz - bag'rikenglik, nemis - Toleranz, frantsuz. - bag'rikenglik. Tarixiy-madaniy jarayonda falsafiy fikrning rivojlanishi va shakllanishi "tolerantlik" kategoriyasi ("tolerantlik") o'zgarishlarga uchraydi. Bu tabiiy hodisa, chunki jamiyatning o'zi o'zgarmoqda, insonda birinchi o'rinda munosabatlari turli g'oyalar edi. Tolerantlik (lotincha sabr degan ma'noni anglatadi) — yo'qligi yoki har qanday noqulay omilga javobning zaiflashishi uning ta'siriga nisbatan sezgirlikning pasayishi natijasida. Sotsiologiya qo'llanmalarida bag'rikenglik tolerantlik deb ta'riflangan boshqa birovning turmush tarziga, xulq-atvoriga, urf-odatlariga, his-tuyg'ulariga, fikrlariga, g'oyalariga, e'tiqodlar tushuniladi. Qadimgi dunyoning axloqiy qarashlari tizimida asosiy ta'limotlarda o'z asosini topgan mo'tadillikning rivojlanishini ko'rib chiqdi. Bir tananing go'zalligi har qanday tananing go'zalligi bilan bog'liq degan tushunchalar bor. Xudoga murojaat qilish, gunohlar uchun jazo umidiga yo'naltirish, belgilangan me'yorlarning buzilishi bilan bir xil - bu odatiy holdir. Xulq-atvorni nazorat qilishning o'rta asrlarning dolzarb usuli va varianti jamiyatda tolerantlikni mustahkamlashdir. A.G. Simmel, birinchi bo'lib yevropaliklar o'rtasidagi aniq o'zaro ta'sirlarni ko'rib

chiqqan sotsiolog odamlar, xushmuomalalik tolerantlikning operatsion muhiti sifatida belgilanadi, bu "individual impulslarni cheklashdan iborat boshqalarning huquqlarini talab qilish" hisoblanadi. Ta'lim tizimi faol tashabbus ko'rsatishi va qo'llab-quvvatlashi mumkin. Turli madaniy integratsiyaga qaratilgan madaniyatlar muloqoti komponentlarini zamonaviyning ajralmas madaniy makoniga aylantiradi.

Ta'lim tizimi rivojlanishga ob'ektiv hissa qo'shishi mumkin turli darajadagi insoniy aloqalarni boshlash turizm, sport, universal taraqqiyot sohasida o'zaro manfaatli hamkorlik odamlar bilan muloqot qilishning lingvistik vositalari va boshqalar Ko'p millatli jamoa tarbiyachilari hamma narsani qilishlari kerak, ularning ishlari yaxshi o'ylangan, puxta rejalashtirilgan, uning barcha bosqichlarida izchil. Buning asosiy elementlari faoliyat bu: turli xalqlar vakillarining o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish bilan tanishish urf-odatlar, an'analar. Hech qanday noto'g'ri fikrga yo'l qo'yilmaydi ayrim millat vakillariga va aksincha, berish boshqalarning imtiyozlari. Tarbiyachi doimo adolatli bo'lishi kerak millatidan qat'i nazar, har bir shaxsga; tarbiyachining ko'p millatli jamoadagi munosabatlarning mohiyatini, axloqiy va psixologik muhitni tushunishi. Global ta'lim tarbiyalanuvchilarda ular yashayotgan dunyoning buguni va kelajagi uchun mas'uliyat hissi va ongini shakllantirishga qaratilgan. Bu chet el madaniyatiga (hatto o'z madaniyatiga) nisbatan noto'g'ri qarashlar odamlarning xalqlar va ularning munosabatlari, milliy madaniyat va urf-odatlar to'g'risida etarli ma'lumotga ega emasligi sababli paydo bo'lishidan kelib chiqadi. Tarbiyachilar oldida tarbiyalanuvchilarni turli millatlarning madaniyati va an'analari bilan tanishtirish, ijtimoiy-etnik omillarning bolalarga ta'sirini sozlash va ularda dunyo fuqarolari tuyg'usi va ongini shakllantirish vazifasi turibdi. Turli millat vakillari bo'lgan jamoa bilan ishlashning barcha bosqichlarida, tarbiyalanuvchilarning yoshidan qat'i nazar, tarbiyachi amaliy chora-tadbirlarni o'ylab ko'rishi kerak, shunda bolalarda milliy izolyatsiyani, xudbinlikni engish, muloqot madaniyatini oshirishga e'tibor qaratish osonroq bo'ladi. butun jamoani zararli millatchilik ta'siriga qarshi turish uchun o'z imkoniyatlaridan foydalaning. Insonning shakllanishiga ta'sir qiluvchi barcha vositalardan, alohida rol xalq pedagogikasining tarbiya vositalariga berilgan.

Xalq pedagogikasi xalq og‘zaki ijodi, urf-odatlari, an‘analari, bolalar o‘yinlari va o‘yinchoqlarida saqlanib qolgan pedagogik ma‘lumotlar va tarbiyaviy tajribalar to‘plamidir. Turli xalqlar madaniyati bilan bog‘liq aniq masalalarni o‘rganish uchun maktab o‘quvchilarining tadqiqot guruhlarini tuzilishi mumkin. Boshqa xalqlar haqida iloji boricha ko‘proq bilish har qanday yoshda millatlararo munosabatlar madaniyatini shakllantirishning asosidir. O‘yin bolalar hayotining eng muhim sohasi bo‘lib, u mehnat, bilim, san‘at, sport bilan birgalikda o‘quvchilarda milliy ongini, millatlararo munosabatlar madaniyatini shakllantirish uchun zarur hissiy sharoitlarni ta‘minlaydi. Aytganimizdek, hozirgi ijtimoiy-madaniy vaziyat insoniyatning kelajakda omon qolishi sharti sifatida bag‘rikenglikni shakllantirishning dolzarb zaruratini belgilab berdi; ijtimoiy-madaniy tizimning qadriyatlarini sifatida; insonparvarlik me‘yorlari sifatida insoniy munosabatlar, dunyoqarash va tashqi dunyo bilan munosabatlarni o‘rnatish uchun ongli ko‘rsatma sifatida. Bu bizga tolerantlikni ob‘ektiv voqelikning ko‘p komponentli hodisasi sifatida ko‘rib chiqishga imkon beradi. Bag‘rikenglik ruhida tarbiyalash, eng avvalo, insonning bu dunyo bilan o‘zaro munosabatining mohiyati va usullarini anglash orqali uning dunyoda mavjudligining mazmunini ochib berish muammosini hal qiladi. Tolerant muhitda ta‘lim va tarbiya jarayoni insonning dunyodagi o‘z o‘rnini anglashi, u bilan munosabatda bo‘lish usullarini o‘zlashtirib olishidan iborat. Oxir oqibat, biz bag‘rikenglikni shaxsan muhim qadriyat sifatida qabul qilish haqida gapiramiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.. Pchelintseva I. Tolerantlik va maktab o‘quvchisi. - M.: mosaik-sintez, 2003 yil.
2. Pchelintseva I. Tolerantlik, u qanday shakllanadi? - M.: mosaik-sintez, 2001 yil.
3. Svirskaya L. Oila bilan ishlash. - M.: LINKA-PRESS, 2007 yil.
4. Slobodyanik N.P. Ajablangan, g‘azablangan, qo‘rqqan ...: Amaliy qo‘llanma. - M.: Ibtido, 2003 yil.